

UWAGI ANALITYCZNE

Część I. DOCHODY GOSPODARSTW DOMOWYCH Z UŻYTKOWNIKIEM GOSPODARSTWA INDYWIDUALNEGO ORAZ TOWAROWA PRODUKCJA ROLNICZA

Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2002 r. pozwoliły ustalić źródła dochodu gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego (właściciela zwierząt gospodarskich) oraz określić jakie jest główne źródło dochodu gospodarstwa domowego. Głównym źródłem dochodu gospodarstwa domowego z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego określono te dochody, które przekroczyły 50% ogólnych dochodów gospodarstwa domowego.

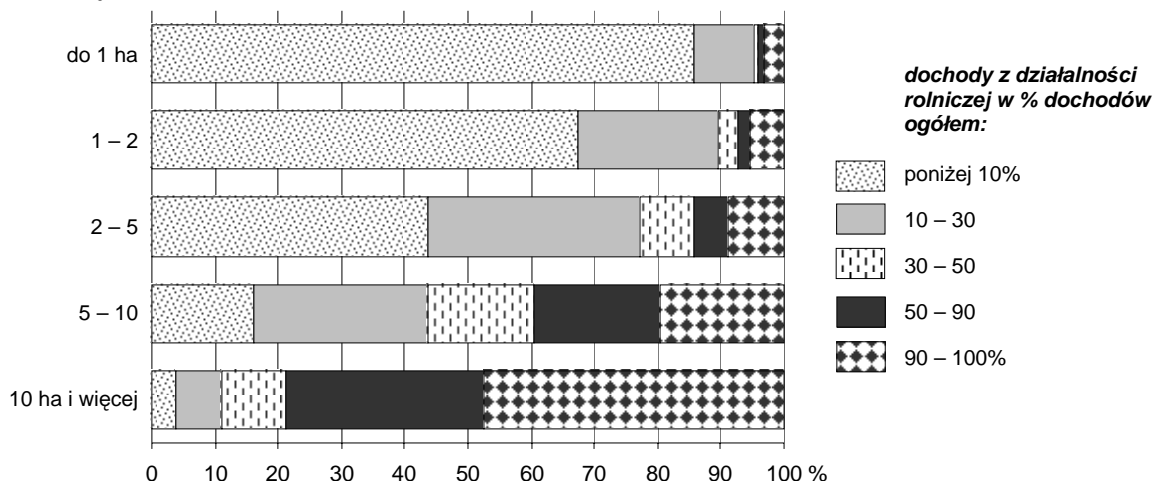
Z danych spisowych wynika, że dochody z działalności rolniczej, będące głównym źródłem dochodów gospodarstwa domowego z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskało 15,8 tys. gospodarstw. Gospodarstwa te stanowiły 6,3% ogólnej liczby gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego. Wyniki spisu powszechnego wskazują, że pod względem głównego źródła dochodu gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego największy odsetek stanowiły gospodarstwa uzyskujące dochody z emerytury i renty, tj. 39,5% oraz gospodarstwa domowe osiągające dochody z pracy najemnej, tj. 32,9% ogólnej liczby gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego.

Wśród gospodarstw indywidualnych deklarujących uzyskanie dochodów z działalności rolniczej (138,7 tys., tj. 54,9% ogółu gospodarstw indywidualnych), 63,7% gospodarstw osiągało dochody z działalności rolniczej poniżej 10% ogólnych dochodów gospodarstwa domowego. W grupie gospodarstw indywidualnych użytkujących powierzchnię użytków rolnych do 1 ha, dochody poniżej 10% osiągało 85,9% gospodarstw domowych. Wyniki spisu powszechnego wskazują, że udział dochodów z działalności rolniczej w ogólnych dochodach gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego był ściśle powiązany z arealem powierzchni użytków rolnych jakimi dysponowały te gospodarstwa. Im wyższy areal powierzchni użytków rolnych tym dochody z działalności rolniczej były większe. W grupie gospodarstw indywidualnych o powierzchni użytków rolnych 30 – 50 ha tylko 2,1% gospodarstw osiągało najmniejsze dochody

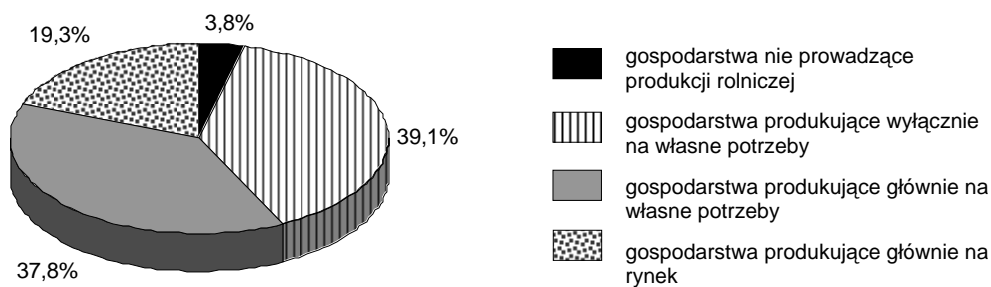
z działalności rolniczej, tj. poniżej 10% dochodów ogółem gospodarstwa domowego, a dla 66,5% gospodarstw indywidualnych dochody z działalności rolniczej stanowiły 90 – 100%.

**UDZIAŁ DOCHODÓW Z DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ W DOCHODACH
OGÓŁEM GOSPODARSTW DOMOWYCH Z UŻYTKOWNIKIEM
GOSPODARSTWA INDYWIDUALNEGO WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH
POWIERZCHNI UŻYTKÓW ROLNYCH**

*grupy obszarowe
powierzchni
użytków rolnych:*

**STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH Z UŻYTKOWNIKIEM GOSPODARSTWA
INDYWIDUALNEGO WEDŁUG CELU PRODUKCJI ROLNICZEJ**

Na podstawie wyników spisu powszechnego gospodarstw indywidualnych prowadzących produkcję rolniczą z przeznaczeniem głównie na rynek było 26,7 tys. W tej grupie gospodarstw dochody z działalności rolniczej w wysokości 90 – 100% osiągało 6,9 tys. gospodarstw, tj. 25,6% ogółu gospodarstw indywidualnych produkujących głównie na rynek.

Towarowa produkcja rolnicza

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2002 r. dostarczyły informacji o wartości sprzedaży surowych nieprzetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych oraz zwierząt gospodarskich **w okresie od 21 V 2001 r. do 20 V 2002 r.** Wartość towarowej produkcji rolniczej w powiązaniu z informacjami opisującymi gospodarstwo rolne pozwoliły scharakteryzować gospodarstwa pod względem ekonomicznym.

Według wyników spisu powszechnego towarowa produkcja rolnicza w województwie śląskim w 83,2% wytworzona została przez gospodarstwa indywidualne.

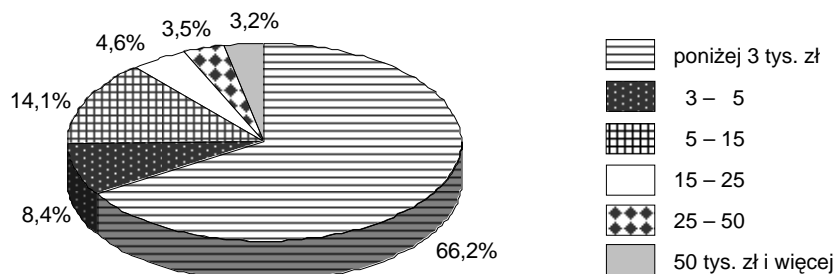
W województwie śląskim przeciętna wartość towarowej produkcji rolniczej przypadająca na 1 gospodarstwo rolne wykazujące wartość produkcji rolniczej sprzedanej wyniosła 12226 zł. Niższą od średniej wojewódzkiej produkcję towarową na 1 gospodarstwo wykazywały gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych do 7 ha. W grupie gospodarstw o powierzchni użytków rolnych 10 – 15 ha przeciętna wartość towarowej produkcji rolniczej na 1 gospodarstwo rolne była 3,5 razy wyższa od średniej wojewódzkiej, a dla gospodarstw dysponujących powierzchnią 20 – 30 ha użytków rolnych wskaźnik ten był 6 razy wyższy od średniej wojewódzkiej.

Wielkość powierzchni gruntów jakimi dysponowały gospodarstwa rolne wykazujące wartość produkcji rolniczej sprzedanej wpływała także na wysokość towarowej produkcji rolniczej przypadającej na 1 pełnozatrudnionego. Dla gospodarstw rolnych wykazujących wartość produkcji rolniczej sprzedanej towarowa produkcja rolnicza na 1 pełnozatrudnionego wyniosła 13846 zł. Poniżej przeciętnej wojewódzkiej znajdowały się gospodarstwa o areale do 10 ha użytków rolnych. W grupie gospodarstw 10 – 15 ha powierzchni użytków rolnych na 1 pełnozatrudnionego produkcja towarowa była 1,6 razy wyższa od średniej wojewódzkiej, a w grupie gospodarstw 30 – 50 ha powierzchni użytków rolnych prawie 4 razy wyższa.

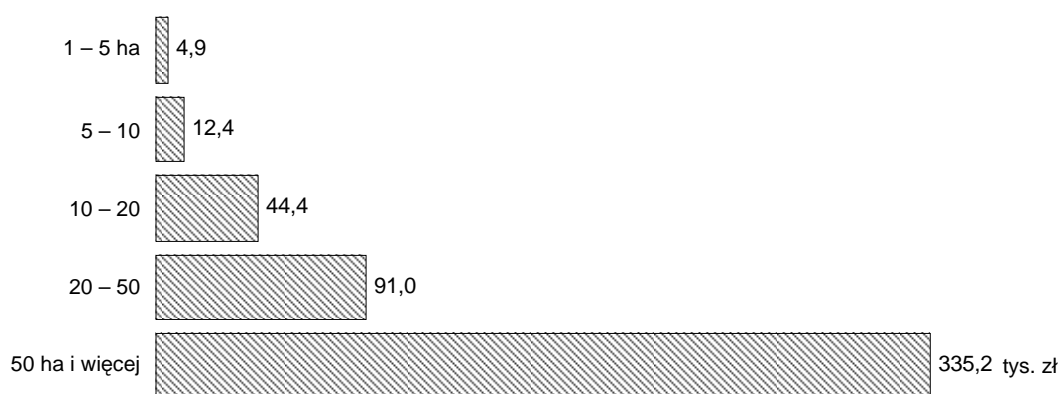
Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2002 r. wskazują, że wielkość towarowej produkcji rolniczej jest także skorelowana ze skalą chowu zwierząt gospodarskich. Dla gospodarstw posiadających podstawowe gatunki zwierząt gospodarskich wydajność pracy mierzona towarową produkcją rolniczą na 1 pełnozatrudnionego przewyższa średnią wojewódzką w gospodarstwach posiadających stada powyżej 10 sztuk przeliczeniowych dużych. Towarowa produkcja rolnicza w gospodarstwach rolnych posiadających podstawowe gatunki zwierząt gospodarskich przypadająca na 1 gospodarstwo przewyższa średnią wojewódzką w gospodarstwach posiadających stada liczące co najmniej 5 sztuk przeliczeniowych dużych. W gospodarstwach posiadających stada o liczebności 10 – 20 sztuk przeliczeniowych dużych wysokość towarowej produkcji

rolniczej na 1 gospodarstwo była 2,4 razy wyższa od średniej wojewódzkiej, a w gospodarstwach liczących 30 – 50 sztuk już 11,7 razy wyższa.

STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH WYKAZUJĄCYCH ROLNICZĄ PRODUKCJĘ SPRZEDANĄ WEDŁUG JEJ WARTOŚCI

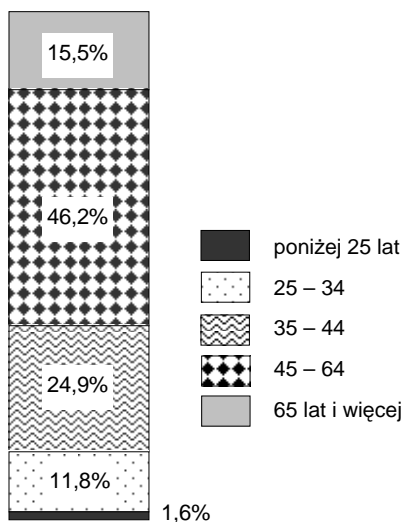
TOWAROWA PRODUKCJA ROLNICZA NA 1 GOSPODARSTWO INDYWIDUALNE WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH POWIERZCHNI UŻYTKÓW ROLNYCH

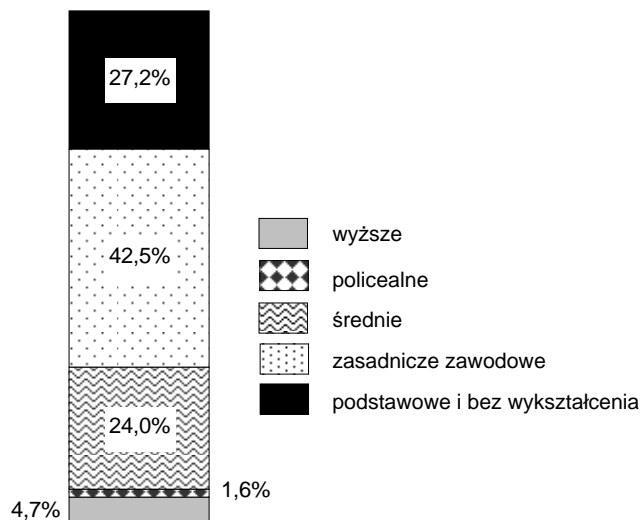
Według wyników spisu powszechnego przeprowadzonego w 2002 r. gospodarstwa indywidualne, których użytkownikami byli mężczyźni dostarczyły 80,9% towarowej produkcji rolniczej w grupie gospodarstw indywidualnych. Gospodarstwa indywidualne prowadzone przez mężczyzn charakteryzowały się wyższymi wskaźnikami na 1 pełnozatrudnionego, 1 ha powierzchni użytków rolnych i 1 gospodarstwo od gospodarstw indywidualnych, których użytkownikami były kobiety (odpowiednio 12953 zł, 2650 zł i 12146 zł). Najwyższe wskaźniki w grupie gospodarstw indywidualnych na 1 pełnozatrudnionego i 1 gospodarstwo osiągnęły gospodarstwa prowadzone przez mężczyzn w wieku 25 – 34 lat (odpowiednio 19329 zł i 18977 zł).

STRUKTURA GOSPODARSTW INDYWIDUALNYCH WYKAZUJĄCYCH ROLNICZĄ PRODUKCJĘ SPRZEDANĄ

WEDŁUG WIEKU
UŻYTKOWNIKA

WEDŁUG WYKSZTAŁCENIA
UŻYTKOWNIKA

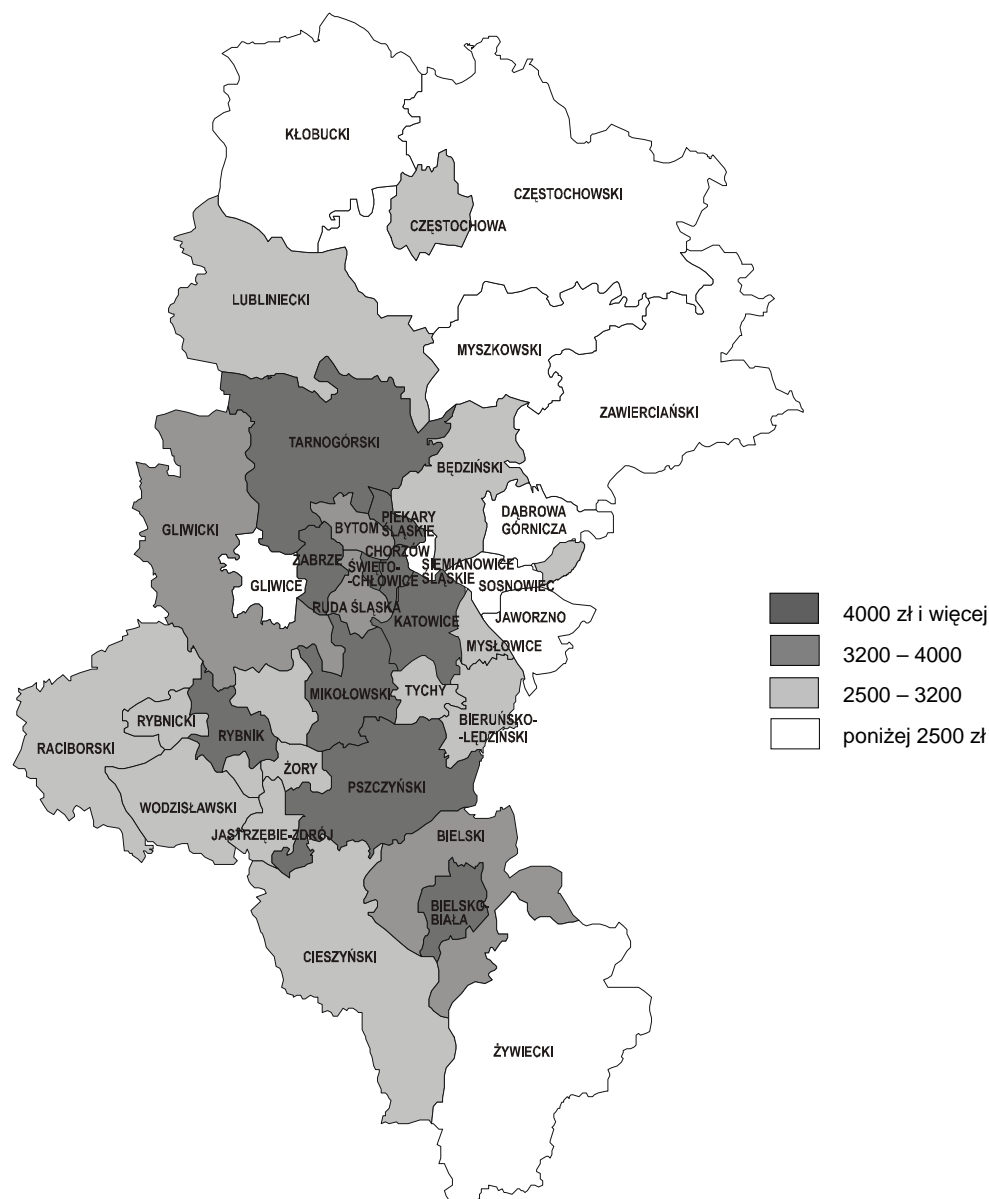

Według wyników spisu powszechnego w województwie śląskim największy udział w towarowej produkcji rolniczej miały powiaty raciborski, gliwicki i pszczyński (odpowiednio 9,6%, 9,1% i 8,5%).

Towarowa produkcja rolnicza według podregionów

PODREGIONY	Ogółem w tys. zł	Na 1 pełno- zatrudnionego	Na 1 ha powierzchni użytków rolnych	Na 1 gospodarstwo
		w złotych		
OGÓŁEM	970977	13846	2803	12226
Częstochowski	168015	7608	1659	7750
Bielsko – bialski	119097	8903	2738	7041
Centralny śląski	526210	20006	3452	18980
Rybnicko – jastrzębski	157655	18847	3208	12037

TOWAROWA PRODUKCJA ROLNICZA W GOSPODARSTWACH ROLNYCH NA 1 HA POWIERZCHNI UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG POWIATÓW

Część II. WAŻNIEJSZE WYDATKI PONIESIONE PRZEZ GOSPODARSTWA ROLNE NA CELE INWESTYCYJNE I PRODUKCYJNE

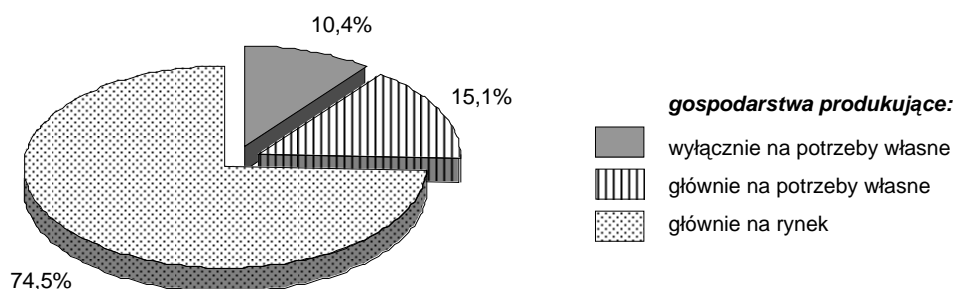
Spis wykazał, że wydatki poniesione przez gospodarstwa rolne na cele inwestycyjne i na bieżącą produkcję rolną wyniosły 789,3 mln zł, w tym w gospodarstwach indywidualnych 679,7 mln zł. Średnio na 1 gospodarstwo rolne wydatki wynosiły 11,5 tys. zł, zaś w gospodarstwach indywidualnych 10,0 tys. zł.

Wydatki poniesione przez gospodarstwa rolne na cele inwestycyjne i na bieżącą produkcję rolniczą

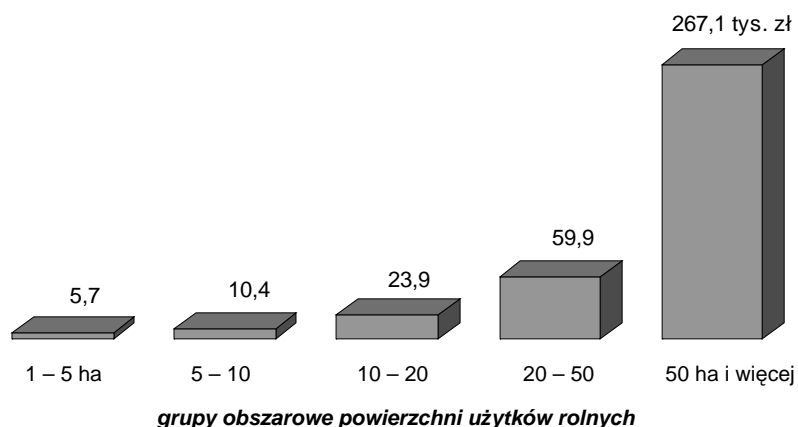
WYSZCZEGÓLNIENIE		Na 1 ha użytków rolnych	Na 1 gospodarstwo	W % towarowej produkcji rolniczej
a – gospodarstwa rolne	b – gospodarstwa indywidualne	w złotych		
OGÓŁEM	a	2151	11544	91,5
	b	2042	9959	97,1
Nakłady inwestycyjne	a	1584	10893	56,0
	b	1692	10136	67,2
Wybrane wydatki na bieżącą produkcję rolniczą.....	a	1197	6471	50,7
	b	1065	5232	50,4

W gospodarstwach rolnych około 45% wydatków kierowano na inwestycje i 55% na bieżącą produkcję rolniczą.

STRUKTURA WYDATKÓW PONIESIONYCH PRZEZ GOSPODARSTWA ROLNE NA CELE INWESTYCYJNE ORAZ NA BIEŻĄCĄ PRODUKCJĘ ROLNICZĄ

WYDATKI PONIESIONE NA CELE INWESTYCYJNE ORAZ NA BIEŻĄCĄ PRODUKCJĘ ROLNICZĄ NA 1 GOSPODARSTWO INDYWIDUALNE

Najwyższym poziomem wydatków (inwestycyjnych i bieżących) charakteryzowały się gospodarstwa rolne realizujące w skali roku sprzedaż produktów rolnych powyżej 50 tys. zł – na 1 ha użytków rolnych kwota wydana wynosiła powyżej 3 tys. zł, a na 1 gospodarstwo 141 tys. zł.

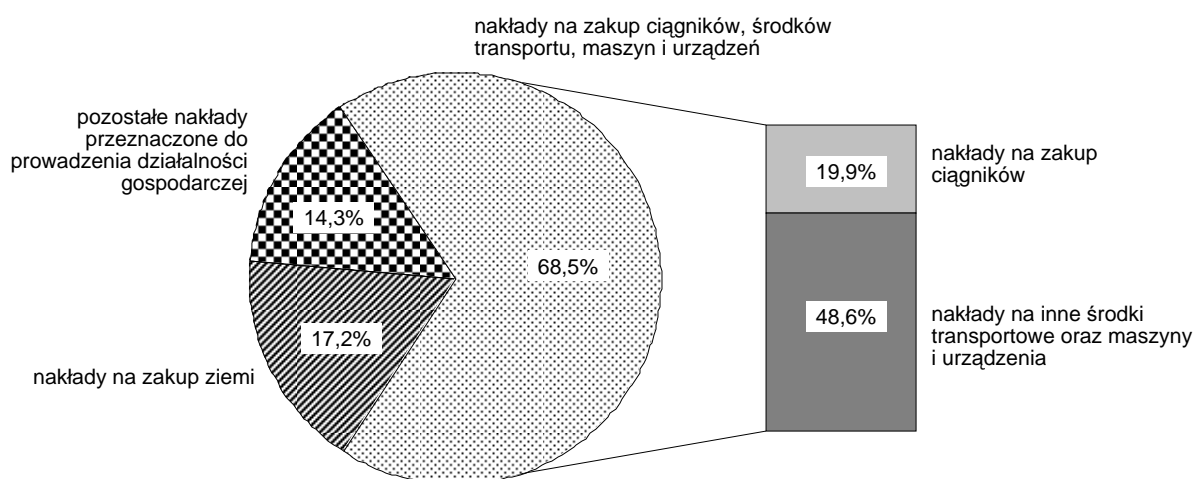
Spis wykazał, że nakłady inwestycyjne w gospodarstwach rolnych wyniosły 353,3 mln zł, z czego 91,2% stanowiły wydatki związane z działalnością rolniczą.

Nakłady na zakup środków trwałych poniosło 7,1 tys. gospodarstw rolnych w wysokości 124 mln zł, co stanowiło 35,1% nakładów przeznaczonych na inwestycje.

Ziemię zakupiło 1,1 tys. gospodarstw rolnych co stanowiło 18,6% wydatków na środki trwałe, a 5,6 tys. gospodarstw rolnych zakupiło ciągniki i inne środki transportu oraz maszyny i urządzenia na kwotę 89,3 tys. zł (67,7% wydatków na środki trwałe). Wydatki na zakup ciągników stanowiły 28,8% wydatków na środki transportu.

Gospodarstwa indywidualne na zakup ziemi przeznaczyły ok. 20 mln zł (17,2% wydatków na środki trwałe), natomiast na zakup ciągników i innych środków transportowych 77,8 mln zł, w tym 29% stanowiły wydatki przeznaczone na zakup ciągników.

STRUKTURA WYDATKÓW PONIESIONYCH PRZEZ GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE NA ZAKUP ŚRODKÓW TRWAŁYCH

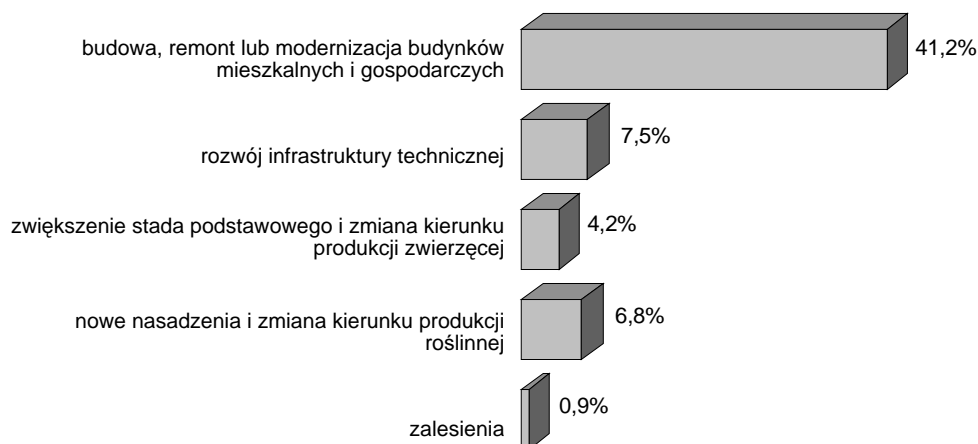
Pozostałe wydatki inwestycyjne o łącznej kwocie 229,3 mln zł poniosło 29,4 tys. gospodarstw rolnych, przy czym wydatki związane z działalnością rolniczą poniosło 99,2% gospodarstw rolnych.

Wydatki na budowę, remont lub modernizację budynków mieszkalnych stanowiły ok. połowy kwoty pozostałych wydatków inwestycyjnych (136,9 tys. zł), a budynków gospodarczych jedną czwartą.

W liczbie gospodarstw rolnych, które przeznaczyły wydatki na cele inwestycyjne ok. 26% stanowiły gospodarstwa ponoszące wydatki na zwiększenie stada podstawowego, nowe nasadzenia i zmianę kierunku produkcji rolnej.

W tej grupie ok. 65% stanowiły gospodarstwa o powierzchni od 1 – 5 ha użytków rolnych.

**UDZIAŁ GOSPODARSTW INDYWIDUALNYCH, KTÓRE PONIOSŁY WYDATKI INWESTYCYJNE
(POZA WYDATKAMI NA ZAKUP ŚRODKÓW TRWAŁYCH) W OGÓLNEJ LICZBIE
GOSPODARSTW INDYWIDUALNYCH PONOSZĄCYCH WYDATKI**

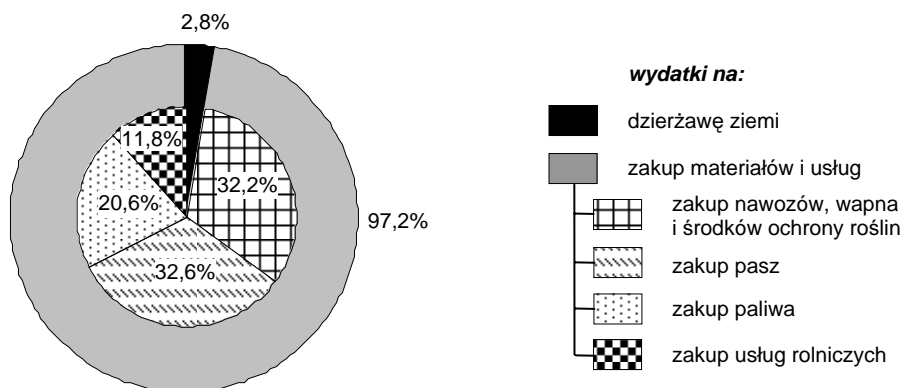
Wśród gospodarstw rolnych, które ponosiły wydatki inwestycyjne i jednocześnie wykazały wartość sprzedanych produktów w ok. 20% gospodarstw wydatki te stanowiły poniżej 30% ich produkcji towarowej, natomiast w ok. 21% gospodarstw były wyższe od wartości sprzedaży.

Na ostatnią grupę gospodarstw składały się gospodarstwa do 5 ha powierzchni użytków rolnych i stanowiły ok. 73% gospodarstw inwestujących powyżej wartości sprzedaży.

Wydatki, które poniosły gospodarstwa na bieżącą produkcję rolniczą wyniosły 436 tys. zł i stanowiły 55,2% wydatków poniesionych na cele inwestycyjne i produkcyjne. Wydatki w gospodarstwach indywidualnych na bieżącą produkcję wyniosły 352 tys. zł.

Wydatki na zakup materiałów i usług stanowiły 97,2% wydatków przeznaczonych na produkcję bieżącą.

**STRUKTURA WYDATKÓW PONIESIONYCH PRZEZ GOSPODARSTWA ROLNE
NA BIEŻĄCĄ PRODUKCJĘ ROLNICZĄ**

W gospodarstwach indywidualnych 32,8% podmiotów poniosło wydatki na zakup nawozów i środków ochrony roślin, 28,7% na zakup pasz, 22,4% na zakup paliwa a 13,4% na zakup usług rolniczych. Wydatki na dzierżawę ziemi poniosło 4,5 tys. gospodarstw indywidualnych na kwotę 9,5 tys. zł, co stanowiło 2,7% wydatków na bieżącą produkcję rolniczą.

Na zakup materiałów i usług w gospodarstwach indywidualnych przeznaczono 342,3 tys. zł, a ponad połowę tych wydatków stanowiły gospodarstwa o powierzchni od 5 – 50 ha użytków rolnych. Wydatki na dzierżawę ziemi były największe w tej grupie obszarowej i stanowiły 59,3% wydatków na dzierżawę ziemi w gospodarstwach indywidualnych.

Wydatki ponoszone na zakup materiałów i usług oraz na dzierżawę ziemi stanowiły średnio 50,7% towarowej produkcji rolniczej, w tym 50,5% wydatków poniosły gospodarstwa indywidualne. Wydatki na paliwo stanowiły 11,6% produkcji towarowej, wydatki na nawozy i środki ochrony roślin 18,0% a wydatki na usługi rolnicze 11,9%. Na dzierżawę ziemi gospodarstwa rolne przeznaczyły 3,8% produkcji towarowej.

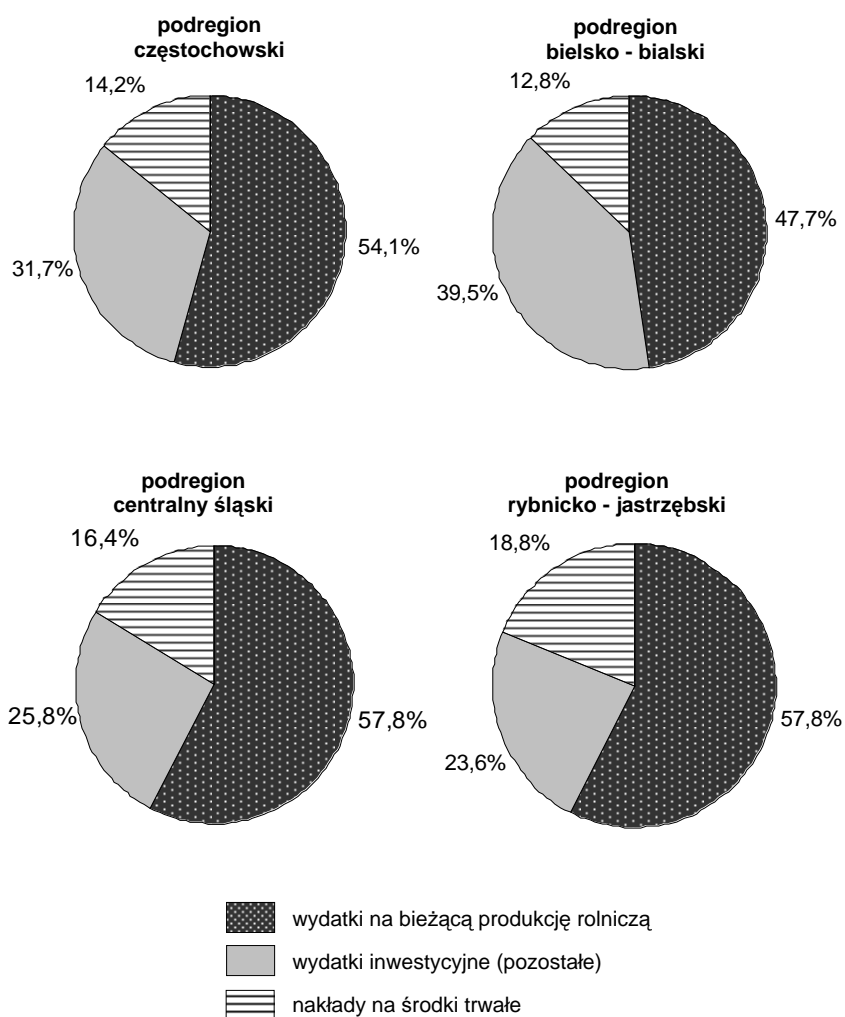
W gospodarstwach od 5 – 50 ha powierzchni użytków rolnych wydatki przeznaczone na bieżącą produkcję rolniczą stanowiły ok. 43% produkcji towarowej.

Wydatki poniesione przez gospodarstwa rolne na bieżącą produkcję rolniczą na 1 ha użytków rolnych wynoszą średnio 1197 zł, w tym na paliwo 305 zł/ha, na zakup nawozów 403 zł/ha, a na zakup usług rolniczych 236 zł/ha.

Udziały i akcje prywatyzowanych przedsiębiorstw zakupiło 34 gospodarstwa rolne na kwotę 1,4 mln zł. Największy udział w tych wydatkach miały gospodarstwa o powierzchni 1 – 2 ha użytków rolnych, co stanowiło 77% ogólnej kwoty przeznaczonej na ten cel.

Na zakup udziałów i akcji prywatyzowanych przedsiębiorstw działających w otoczeniu rolnictwa gospodarstwa rolne przeznaczyły 15,5 tys. zł, co stanowiło zaledwie 1% ogółu wydatków przeznaczonych na zakup udziałów i akcji prywatyzowanych przedsiębiorstw.

STRUKTURA WYDATKÓW WEDŁUG PODREGIONÓW

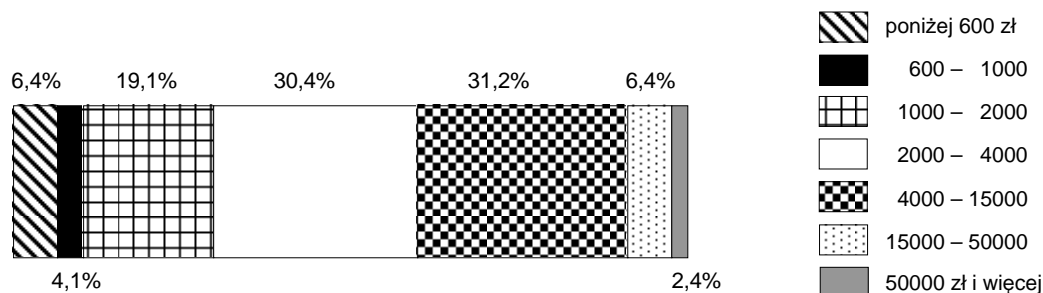
Część III. SPŁATY KREDYTÓW I POŻYCZEK ORAZ STAN ZADŁUŻENIA GOSPODARSTW ROLNYCH

W 2002 r. w województwie śląskim liczba gospodarstw rolnych spłacających kredyty i pożyczki była stosunkowo mała. Wśród spisanych gospodarstw rolnych (111 tys.) stanowiły one zaledwie 8%. Odsetek gospodarstw spłacających kredyty i pożyczki wzrastał wraz z powierzchnią gospodarstwa. Wydatki z tytułu spłat kredytów i pożyczek poniosło – w grupie obszarowej powierzchni użytków rolnych od 1 do 5 ha – 4,6% gospodarstw. Natomiast w gospodarstwach rolnych od 5 do 10 ha powierzchni użytków rolnych odsetek wyniósł 16,7%, od 10 do 15 ha – 29,6%, od 15 do 30 ha – 39,8%, od 30 do 50 ha – 55,7%, w grupach powyżej 50 ha znajdowało się 65,4% gospodarstw.

Korzystanie z kredytu było powiązane z produkcją towarową, gospodarstwa rolne produkujące głównie na rynek stanowiły 62,5% gospodarstw spłacających pożyczki i kredyty.

Najwyższy odsetek (23,9%) stanowiły gospodarstwa wykazujące wartość produkcji rolniczej sprzedanej od 5 do 15 tys. złotych.

STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH SPŁACAJĄCYCH KREDYTY I POŻYCZKI WEDŁUG WYSOKOŚCI SPŁAT ROCZNYCH

W większym stopniu z kredytów korzystały gospodarstwa indywidualne prowadzone przez mężczyzn, tj. 9,4% gospodarstw natomiast przez kobiety 5,5%.

Gospodarstwa indywidualne spłacające kredyty i pożyczki według płci i wieku użytkownika

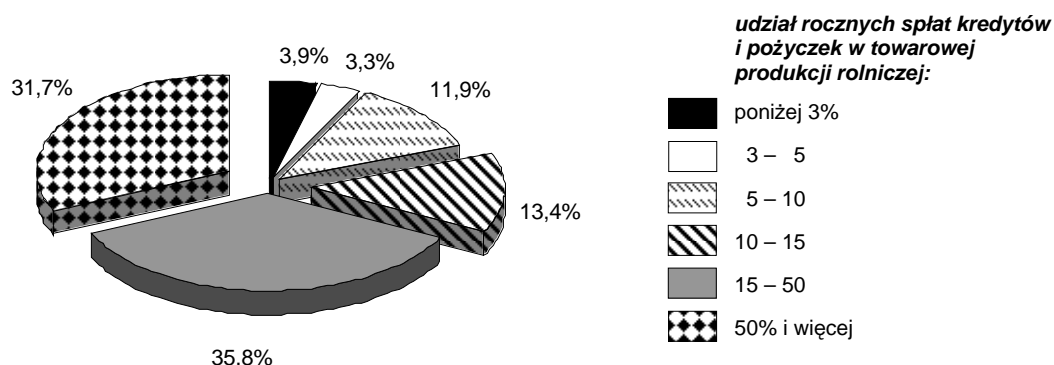
WIEK UŻYTKOWNIKA	Gospodarstwa według płci użytkownika		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
OGÓŁEM ^a	8813	6544	2269
Poniżej 25 lat	208	168	40
25 – 34	1336	1084	252
35 – 44	2697	2094	603
45 – 64	4106	2946	1160
65 lat i więcej	466	252	214

a Bez osób o nieustalonym wieku.

W 480 gospodarstwach rolnych roczne spłaty kredytów stanowiły do 5% wartości produkcji towarowej, zaś 1687 gospodarstw spłacało kredyty stanowiące 5-15% produkcji towarowej, 2386 gospodarstw kredyty stanowiące 15-50% tej produkcji. Dla 2118 gospodarstw produkcja towarowa była obciążona kredytami w 50% i więcej.

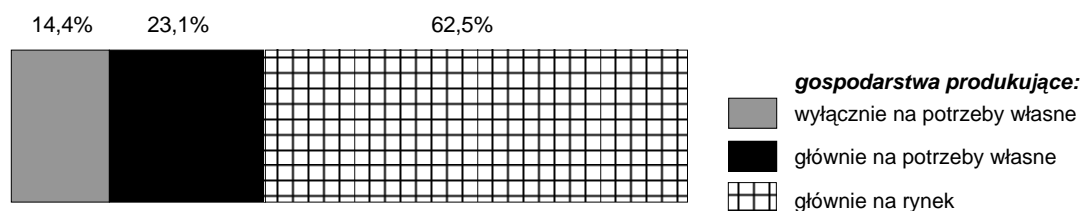
W mniejszych gospodarstwach obciążenie kredytami produkcji towarowej było większe niż w gospodarstwach dużych.

STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH SPŁACAJĄCYCH KREDYTY I POŻYCZKI WEDŁUG UDZIAŁU ROCZNYCH SPŁAT W TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ

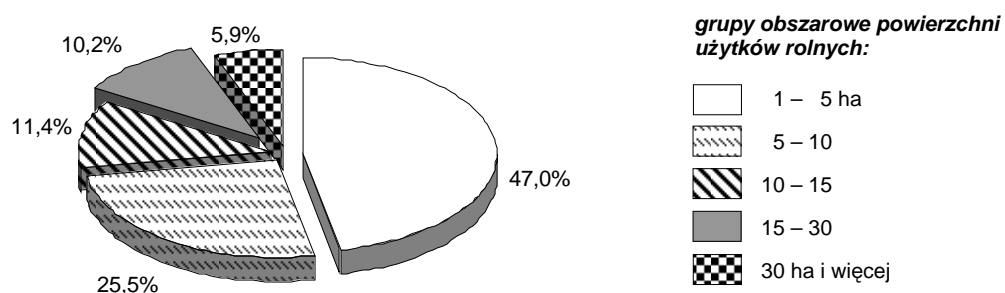
Przeciętne gospodarstwo rolne spłacało kredyty w wysokości 10,3 tys. zł, natomiast w gospodarstwach indywidualnych kwota ta wynosiła 8,1 tys. zł. Najniższe wielkości spłacanych kredytów średnio na 1 gospodarstwo rolne miały gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 5 – 7 ha, tj. 3,9 tys. zł. W przeliczeniu na 1 ha powierzchni użytków rolnych spłaty kredytów i pożyczek średnio na jedno gospodarstwo rolne wynosiły 580 zł.

STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH SPŁACAJĄCYCH KREDYTY I POŻYCZKI WEDŁUG CELU PRODUKCJI ROLNICZEJ

Gospodarstwa zadłużone (9,1 tys.) stanowiły 8,2% spisywanych gospodarstw rolnych. Odsetek gospodarstw zadłużonych wzrastał wraz ze zwiększeniem obszaru gospodarstwa z 3 do 9% w grupach obszarowych powierzchni użytków rolnych od 1 do 5 ha, 13 – 50% w gospodarstwach od 5 do 30 ha, do 50 – 73% w większych gospodarstwach.

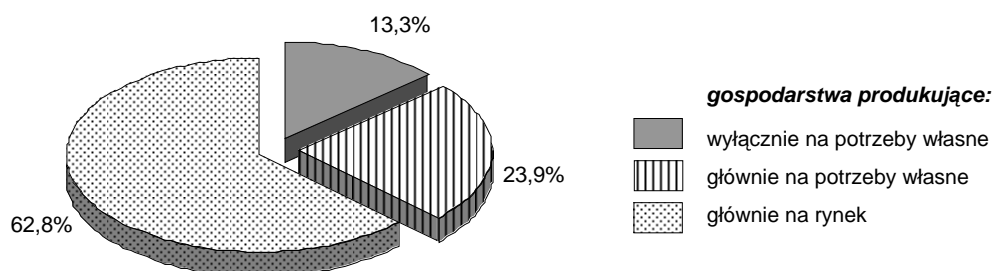
STRUKTURA GOSPODARSTW INDYWIDUALNYCH OBCIĄŻONYCH ZADŁUŻENIEM WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH POWIERZCHNI UŻYTKÓW ROLNYCH

Okolo 63% gospodarstw zadłużonych stanowiły gospodarstwa produkujące głównie na rynek, jednocześnie największe zadłużenie 32,3% stanowiły gospodarstwa wykazujące wartość produkcji rolniczej sprzedanej w kwocie 5 – 15 tys. zł.

Z tytułu kredytów bieżących zadłużonych było 5527 gospodarstw rolnych, natomiast z tytułu kredytów inwestycyjnych 3063 gospodarstw. Najwięcej gospodarstw rolnych było zadłużonych na kwotę 4000 do 15000 zł (30,7%).

STRUKTURA ZADŁUŻENIA GOSPODARSTW INDYWIDUALNYCH WEDŁUG CELU PRODUKCJI ROLNICZEJ

Średnio przeciętne gospodarstwo rolne było zadłużone na około 23,4 tys. zł, z czego z tytułu kredytów inwestycyjnych kwota średnio wynosiła 35,9 tys. zł a z tytułu kredytów bieżących 11,8 tys. zł. W przeliczeniu na 1 ha powierzchni użytków rolnych zadłużenie wynosiło 1626 zł, z tytułu kredytów inwestycyjnych 1468 zł natomiast z tytułu kredytów bieżących 790 zł.

STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH OBCIĄŻONYCH ZADŁUŻENIEM WEDŁUG WYSOKOŚCI ZADŁUŻENIA I PODREGIONÓW

